EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 4.6.2013
COM(2013) 332 final

POROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU

Sedmo letno poročilo za leto 2012 o izvajanju pomoči Skupnosti v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru

POROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU

Sedmo letno poročilo za leto 2012 o izvajanju pomoči Skupnosti v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru

1. UVOD

Uredba Sveta (ES) št. 389/2006[1] (v nadaljnjem besedilu: Uredba o pomoči) je podlaga za pomoč turški skupnosti na Cipru in zahteva letno poročanje Svetu in Evropskemu parlamentu. To poročilo zajema leto 2012.

2. PROGRAMIRANJE POMOČI

Med letom 2006 in koncem leta 2012 je bilo dejavnostim v okviru Uredbe o pomoči namenjenih 311 milijonov EUR. Pri pripravi programa za leto 2012 (28 milijonov EUR) so bili uporabljeni rezultati posvetovanj z zainteresiranimi stranmi, zlasti delavnic na sektorski ravni, in rezultati zunanjih ocenjevanj, prav tako pa se je upoštevalo Posebno poročilo št. 6 Računskega sodišča o pomoči turški skupnosti na Cipru[2]. Dodeljevanje sredstev za leto 2012 sta omogočila dva sklepa Komisije[3].

3. MEHANIZMI IZVAJANJA

Program se izvaja na tistih območjih Republike Ciper, kjer vlada ne izvršuje dejanskega nadzora in kjer se v skladu s Protokolom 10 Pogodbe o pristopu pravni red Unije začasno ne uporablja. Pomoč izvaja Evropska komisija, predvsem prek centraliziranega upravljanja. Nekateri projekti se upravljajo skupaj s Programom Združenih narodov za razvoj (UNDP).

Komisija izvaja program pomoči v edinstvenih političnih, pravnih in diplomatskih razmerah. Za izvajanje programa je treba sklepati *ad hoc* dogovore, pri tem pa spoštovati načela dobrega finančnega poslovodenja. Za programe pomoči, ki jih financira EU, bi v običajnih razmerah sporazumi z vlado države upravičenke vzpostavili pravni okvir za razvojno pomoč. Takih sporazumov za pomoč turški skupnosti na Cipru ni mogoče skleniti, Komisija pa se mora zanesti na lokalna pravila in pogoje. To s sabo prinaša določeno stopnjo tveganja. Upravljanje in zmanjšanje tega tveganja je del odgovornosti Komisije, sprejeti ukrepi pa vključujejo skrbno spremljanje in pomoč upravičencem, posebne plačilne pogoje in širšo uporabo bančnih jamstev.

Turška skupnost na Cipru mora za uspešnost in še posebej za dolgoročno vzdržnost programa zagotoviti zadostno prednostno obravnavo in vire. Prav tako mora

---

1 UL L 65, 7.3.2006, str. 5.

2 http://eca.europa.eu/portal/page/portal/pressroom/Presspacks/Previouspresspacks/2012/PresspackSR62012

3 Sklepa Komisije C(2012)4628 in C(2012)8361.

zagotoviti, da bodo sredstva, ki jih financira EU, ostala v javni lasti. Z zainteresiranimi stranmi turške skupnosti na Cipru se je treba posvetovati o njihovih potrebah po prihodnjem financiranju, strokovnjaki za turško skupnost na Cipru pa sodelujejo pri ocenjevanju ponudb in imajo ključno vlogo v usmerjevalnih odborih za projekte. Sodelovanje med turško in grško skupnostjo na Cipru je še vedno nujno za popolno učinkovitost programa in uresničevanje končnega cilja ponovne združitve.

Programska skupina uporablja prostore urada EU za podporo programa v severnem delu Nikozije. Predstavništvo Komisije na Cipru kot del stalnih nalog organizira tudi srečanja in seminarje ter obvešča ciprsko javnost o programu.

Zaradi posebnih okoliščin, opisanih zgoraj, sektorskih razvojnih programov ni lahko oblikovati. Pomoč zato vključuje znaten znesek nepovratnih sredstev, še posebej za nejavne akterje. Upravljanje teh shem zahteva znatne vire programske ekipe, kadrovsko situacijo pa še posebej otežuje velika fluktuacija zaradi kratkoročnih pogodb o zaposlitvi.

Izzivi srednje- in dolgoročnega načrtovanja zaradi trenutne ureditve financiranja iz rezerv v proračunu EU ostajajo. To pomeni, da je proračun nepredvidljiv, brez jamstva za letno dodeljevanje sredstev. Računsko sodišče je v zgoraj navedenem poročilu ocenilo, da ta negotovost otežuje upravljanje programa in negativno vpliva na njegovo učinkovitost in trajnost.

4. IZVAJANJE V OBDOBJU POROČANJA

4.1. Splošni pregled

Računsko sodišče je ugotovilo, da je Komisiji kljub težavnim političnim razmeram in zgoščenemu časovnemu načrtu uspelo pripraviti program, ki odraža cilje uredbe, ustrezno prednostno razporediti vse sektorje iz ciljev uredbe ter uvesti večinoma ustrezne izvedbene metode in ukrepe za zmanjšanje tveganja. Računsko sodišče je ugotovilo tudi številne pomanjkljivosti pri upravljanju programa in opazilo, da je trajnost projektov velikokrat ogrožena zaradi omejenih administrativnih zmogljivosti, zamude pri sprejemanju ustreznih zakonodajnih besedil in negotovosti turške skupnosti na Cipru glede prihodnjega financiranja. Komisija je sprejela priporočila Računskega sodišča z nekaj pridržki. Svet je julija sprejel sklepe o poročilu Računskega sodišča[4]. Odbor Evropskega parlamenta za proračunski nadzor je decembra sprejel poročilo[5].

Del programa, ki je nastal na podlagi dodeljenih visokih finančnih sredstev v letu 2006, je vključeval večje pogodbe o dobavi in gradnji na področju voda in odpadnih voda, ravnanja s trdnimi odpadki, varstva narave, energetike in telekomunikacij ter pomembnih programov tehnične pomoči in približno 1 000 pogodb o nepovratnih sredstvih v okviru različnih shem za nevladne organizacije, mala in srednja podjetja, kmete, podeželske skupnosti, šole in študente. Do konca leta 2012 se je veliko teh pogodb zaključilo. Posledično so bili rezultati programov leta 2012 še posebej opazni, koristi za turško skupnost na Cipru pa so postale otipljive. Poudarek je bil še

[4] 12526/12.
[5] PE497.895v03-00.

zmeraj na dejavnostih za obe skupnosti ter krepitvi zaupanja, še posebej z nenehno in povečano podporo Odboru za pogrešane osebe na Cipru in Tehničnemu odboru za kulturno dediščino, v katerem sta zastopani obe skupnosti in ki se upravlja skupaj z UNDP. Delo je vključevalo tudi pripravo na popolno uporabo in izvajanje pravnega reda Unije po morebitni rešitvi ciprskega vprašanja ter nudenje informacij o političnem in pravnem redu Unije turški skupnosti na Cipru. V letu 2012 so bile uvedene štiri nove sheme nepovratnih sredstev, da bi zagotovili podporo podeželskim podjetjem, malim in srednjim podjetjem, šolam, učencem in učiteljem.

Leta 2012 se je veliko pogodb zaključilo (190), predvsem pogodbe o nepovratnih sredstvih, ob koncu leta pa sta ostali odprti še 402 pogodbi. Ta delež se bo povečal, ko se bodo programi za leti 2011 in 2012 začeli izvajati s polno hitrostjo. Preteklo leto je bilo s prenehanjem dejavnosti iz leta 2006 tudi priložnost za izvedbo obsežnih ocenjevanj.

Težava, ki se je pojavila leta 2011 glede statusa bančnih jamstev, še vedno ostaja nerešena. Kot izhaja iz lanskega poročila, je lokalni izvajalec vložil tožbo pri lokalnem „sodišču“, namesto da bi sledil postopkom za reševanje sporov, predvidenih v pogodbi, kar je privedlo do sodnih odredb, ki prepovedujejo koriščenje bančnih jamstev, ki so jih izdale lokalne banke. Da bi zaščitila finančne interese EU, bo Komisija odklonila podpis pogodb s podobno vsebino z upravičenci in izvajalci iz turške skupnosti na Cipru, dokler to vprašanje ne bo zadovoljivo rešeno. Zaradi vprašanj v zvezi s pristojnim sodiščem za spore so lokalni izvajalci izvedli osemmesečni bojkot pogodb UNDP, ki zadevajo projekte s področja kulturne dediščine in jih je financirala EU.

Trajnost naložb je še eno izmed nerešenih vprašanj. Upravičenci niso bili vedno dovolj dobro pripravljeni na predajo projektov, kljub znatni podpori EU. Turška skupnost na Cipru si je prizadevala, da bi našla vire za delovanje in vzdrževanje nove infrastrukture, čeprav so pogodbe za upravljanje nedavno predanih čistilnih naprav končno pripravljene.

4.2. Napredek pri doseganju ciljev

Splošni cilj programa pomoči je olajšanje ponovne združitve Cipra, in sicer s spodbujanjem gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru, pri čemer je posebna pozornost namenjena gospodarskemu povezovanju otoka, izboljšanju stikov med obema skupnostma in z EU ter pripravam na prevzem pravnega reda Unije. Precejšen napredek je bil dosežen pri izboljšavah na nekaterih področjih, predvsem na področju vode, odpadne vode in okolja.

4.2.1. Cilj 1: Razvoj in prestrukturiranje infrastrukture

Upravičenec je januarja prevzel novo *komunalno čistilno napravo* Morphou/Güzelyurt. Upravljanje čistilne naprave je bilo predano obratovalni družbi, ki jo je zaposlil lokalni upravičenec. Ko bo lokalni upravičenec uredil vse hišne priključke na kanalizacijsko omrežje, ki je bilo predano v uporabo leta 2011, bo sistem približno 10 700 ljudem prvič zagotovil zbiranje in čiščenje odpadne vode v tej regiji.

Nova *komunalna čistilna naprava* v kraju Famagusta je začela delovati konec leta, pri čemer je postopek obdelave vode deloval, naprava pa je proizvajala čist iztok.

Delo je z nekaj zamude še vedno potekalo na kanalizacijskem in vodnem omrežju (skupaj 95 km), pri čemer so zamudo povzročili poškodovani priključki cevi, ki so omogočali prodiranje slane vode, zaradi česar so se v čistilni napravi pojavile težave s korozijo. Čistilna naprava bo služila okoli 30 000 osebam.

Gradnja nove nikozijske *čistilne naprave* v kraju Mia Milia/Haspolat za oskrbo obeh skupnosti, ki jo sofinancirata EU in Odbor za ravnanje z izplakami v Nikoziji, izvaja pa jo UNDP, se je v letu 2012 nadaljevala. Čiščenje odpadne vode se je začelo novembra, količina prečiščene odpadne vode pa postopoma narašča. Zaključek in prevzem del je predviden za prvo polovico leta 2013. Čistilna naprava bo služila okoli 270 000 osebam.

Program gradnje zmogljivosti na področju vode in odpadne vode se je zaključil decembra s sklepno delavnico. Rezultati projekta so med drugim vključevali pripravo pravnih besedil, skladnih s pravnim redom Unije, ozaveščanje, načrtovanje upravljanja s sredstvi ter usposabljanje na področju analiznih tehnik.

Na področju *varstva narave* ni bil mogoč noben napredek v zvezi z nedokončanimi informacijskimi in upravljavskimi centri na štirih območjih, kjer se okolje še posebno varuje. Po prenehanju pogodbe leta 2011 je izvajalec iz turške skupnosti na Cipru vložil tožbo pri lokalnem „sodišču“, da bi Komisiji preprečil unovčitev jamstev pri lokalni banki. Projekti, ki jih je začela izvajati turška skupnost na Cipru, na primer projekt širitve cest na polotoku Karpasia/Karpaz ali obsežni kamnolomi v gorah Kyrenia, vzbujajo pomisleke o tem, da turška skupnost na Cipru sama izvaja načrte upravljanja za območja, kjer se okolje še posebno varuje, ki so bili pripravljeni s pomočjo EU.

Na področju *trdnih odpadkov* so bili marca v uporabo predani novo odlagališče Koutsoventis/Güngör, postaja za pretovarjanje odpadkov Famagusta in ostala potrebna oprema za ravnanje z odpadki. Upravljanje odlagališča je bilo predano upravljavskemu podjetju, ki ga je zaposlil upravičenec. Odlagališče Kato Dhikomo/Aşağı Dikmen je bilo predano oktobra, po sanaciji in zaprtju. Projekt gradnje zmogljivosti za ravnanje s trdnimi odpadki se je končal decembra.

V *energetskem sektorju* je bil glavni ukrep integracija 1,27-MW sončne elektrarne, ki je popolnoma delujoča od novembra 2011 in vključuje kontrolni sistem za daljinsko spremljanje. Vendar pa upravičenec še vedno ni zaposlil namenskega osebja za učinkovito in trajnostno uporabo nekatere razpoložljive opreme, npr. klicnega centra za stranke.

Nameščena je bila vsa *telekomunikacijska* oprema za „omrežje naslednje generacije“. Vendar se je v fazi preizkušanja izkazalo, da je potrebna nadaljnja gradnja zmogljivosti upravljavca, dobavitelj in upravičenec pa morata še vedno obravnavati nekaj nerešenih vprašanj. Pravna besedila, v katerih je podrobno naveden način liberalizacije sektorja elektronskih komunikacij, so bila sprejeta decembra 2011, vendar pa potrebni pogoji za ločitev zagotavljanja storitev od upravljanja omrežja še vedno niso izpolnjeni.

V okviru projekta *prometne varnosti* so zdaj skoraj vse pogodbe zaključene. Preostali del projekta, namenjen odpravljanju nevarnih cestnih odsekov („črnih točk“), je bil

dokončan v tretjem četrtletju leta 2012. Morebitni nadaljnji ukrepi v tem sektorju bodo odvisni od jasne politične odločitve upravičenca.

4.2.2. Cilj 2: Spodbujanje socialnega in gospodarskega razvoja

Pomoč so prejeli kmetje, veterinarji in zainteresirane strani za *razvoj podeželja* na področju živinoreje in izkoreninjenja bolezni živali, zdravja rastlin, raznolikosti posevkov, ekološkega kmetovanja ter podpore za izvajanje nepovratnih sredstev. Projekt s področja živinoreje in ekipa za tehnično pomoč, ki podpira politiko razvoja podeželja, sta zaključila svoje dejavnosti. Izveden je bil poskusni projekt za ponovno uporabo prečiščene odpadne vode v kmetijstvu, za bolezni goveda, ovc in koz pa se je začelo poskusno epidemiološko spremljanje, da bi se pripravili na obsežnejše posredovanje pri izkoreninjanju bolezni živali.

Izveden je bil nov razpis za nepovratna sredstva s področja *razvoja podeželja* v vrednosti 3,3 milijona EUR za „povečanje konkurenčnosti, raznolikosti in trajnosti“. Dokončanih je bilo deset subvencioniranih projektov iz sheme za leto 2009 „Razvoj skupnosti prek vaških pobud“, vendar je pri številnih drugih projektih prišlo do zamud, zlasti zaradi infrastrukturnih del med izvajanjem pogodb o nepovratnih sredstvih.

V okviru projekta *Izboljšanje mestne in lokalne infrastrukture*, ki se izvaja prek skupnega upravljanja z UNDP, je bila na začetku leta 2012 dokončana prenova stare tržnice v severnem delu obzidanega mesta Nikozija, tržnico pa je junija odprl evropski komisar Štefan Füle. Za oživitev tega zgodovinskega mesta so bila majhna nepovratna sredstva, dodeljena prek UNDP, namenjena za kulturne dejavnosti in dejavnosti skupnosti. Drugi razpis za nepovratna sredstva je bil objavljen decembra, osredotočal pa se je na tržnice v mestih Famagusta in Nikozija kot tudi v vaseh, kjer so potekale prenove, ki jih je financirala EU.

V *izobraževalnem* sektorju je bil septembra objavljen razpis v vrednosti 700 000 EUR z naslovom Šolske pobude za inovacije in spremembe. Sedem od 72 svežnjev nepovratnih sredstev, dodeljenih na podlagi prejšnjih razpisov, se je izplačevalo tudi v letu 2012, ob koncu leta pa jih je bilo pet skoraj zaključenih.

Program tehnične pomoči za razvoj poklicnega usposabljanja in trga dela se je zaključil v letu 2012, opravljena pa je bila tudi študija za ocenitev bodočih potreb na teh področjih.

Za spodbujanje *konkurenčnosti malih in srednjih podjetij* je bila junija uvedena shema nepovratnih sredstev v vrednosti 5 milijonov EUR, da bi pomagali pri posodobitvi malih in srednjih podjetij, z elementom za novoustanovljena podjetja. Usposabljanja o postopkih za pridobitev finančne pomoči EU so bila organizirana za več kot 300 podjetij turške skupnosti na Cipru. Pomoč je zajemala tudi področja podjetništva, IKT, prava družb in upravljanja podjetij. Ustanovljena je bila Enota za upravljanje projektov, da bi pomagala upravičencem do nepovratnih sredstev s področja malih in srednjih podjetij ter razvoja podeželja (glej zgoraj). Pobudi za prenovo tržnic v središču Nikozije in Famaguste sta začeli podpirati lokalne proizvode in storitve s pomočjo sodobnih marketinških pristopov. Opravljeno je bilo razvojno delo na področju strategij elektronskega trgovanja in storitev, decembra pa

je potekala tudi delavnica o možni prihodnji pomoči EU za strategijo razvoja zasebnega sektorja.

Gospodarski napredek se spremlja prek skrbniškega sklada pri Svetovni banki. Junija je izšlo posodobljeno poročilo o gospodarstvu.

4.2.3. Cilj 3: Spodbujanje sprave, ukrepi za krepitev zaupanja in podpora civilni družbi

Podpora *Odboru za pogrešane osebe na Cipru*, ki se upravlja skupaj z UNDP, se nadaljuje, podpisan pa je bil tudi nov sporazum o prispevkih. V letu 2012 je UNDP podpisal pogodbo z Mednarodnim odborom za pogrešane osebe za izvajanje analiz DNK v prostorih tega odbora v Bosni in Hercegovini. Dosežki Odbora za pogrešane osebe na Cipru v letu 2012 vključujejo: izkope na 92 območjih, najdba 284 posmrtnih ostankov, ki jih je pripravil antropološki laboratorij in poslal na analizo DNK, ter identifikacija 22 posmrtnih ostankov, ki so bili vrnjeni družinam za pokop. Pomembno bi bilo, da bi se povečali prispevki drugih donatorjev.

Prepoznavnost programa je bila okrepljena z razdeljevanjem brošur v šolah, ZN pa je organiziral tudi obisk Cipra za družinske člane pogrešanih oseb iz konfliktov na Kosovu[6] in v Srbiji. Decembra je Odbor za pogrešane osebe na Cipru organiziral tudi glasbeni dogodek, ki so se ga udeležile družine pogrešanih oseb.

Od preostalih 27 projektov, ki so se financirali v okviru treh shem nepovratnih sredstev za program *Ciprska civilna družba v akciji*, se jih je 23 dokončalo v letu 2012. Ocena učinka podpore civilni družbi se je začela decembra.

V okviru projekta za *varstvo kulturne dediščine* se nadaljuje izvajanje Sporazuma o prispevkih v višini 2 milijonov EUR, podpisanim aprila z UNDP, za nujno stabilizacijo na lokacijah, ki jih je izbral Tehnični odbor za kulturno dediščino s člani iz obeh skupnosti, vključno s stolpom Othello v kraju Famagusta. Projekt se je zavlekel za osem mesecev zaradi bojkota sindikata izvajalcev turške skupnosti na Cipru glede pogojev za reševanje sporov. Ta težava je bila dokončno rešena v začetku leta 2013.

Projekt za *odstranjevanje min* na nevtralnem območju je bil dokončan, marca pa je bil skupaj z UNDP organiziran tudi zaključni dogodek, s katerim je bil obeležen mednarodni dan boja proti minam (4. april).

4.2.4. Cilj 4: Približevanje turške skupnosti na Cipru Evropski uniji

Po petih letnih štipendijskih shemah je bilo leta 2012 izvedeno ocenjevanje. Program 2012–2013 je bil poskusni projekt, ki je vključeval številne predloge na podlagi ocenjevanja, podeljenih pa je bilo 28 štipendij. Upoštevala se bodo tudi druga priporočila, vključno z razširitvijo sheme na strokovnjake zunaj akademskih krogov in zunanjim izvajanjem upravljanja nepovratnih sredstev.

Projekt *Informacijska točka* je še naprej imel vlogo informacijskega kanala in je turški skupnosti na Cipru pomagal pri pripravi dogodkov in videoposnetkov ter

[6] To poimenovanje ne posega v stališča glede statusa ter je v skladu z RVSZN 1244 in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.

zagotavljanju informacij o razpisih. Pogosto obiskano dvojezično spletišče se je ohranilo, objavljenih pa je bilo šest novih glasil v turščini.

4.2.5. Cilj 5: Priprava turške skupnosti na Cipru na uvedbo in izvajanje pravnega reda Unije

Instrument Komisije za tehnično pomoč in izmenjavo informacij (TAIEX) pomaga pri pripravi turške skupnosti na Cipru na izvajanje pravnega reda Unije po rešitvi ciprskega vprašanja. TAIEX podpira pripravo osnutkov pravnih besedil, skladnih s pravnim redom Unije. Strokovnjaki EU so leta 2012 izvedli 415 dejavnosti, vključno s tečaji usposabljanja, delavnicami in študijskimi obiski. Napredek pri pripravi osnutkov pravnih besedil, namenjenih približevanju pravnemu redu Unije, je bil leta 2012 izjemno počasen, čeprav so bila sprejeta pravna besedila v zvezi z okoljem, zdravjem živali in uporabo varnostnih pasov. Pripravljalno delo je potekalo tudi na področju prostega pretoka blaga, pravic intelektualne lastnine in vzajemnega priznavanja poklicnih kvalifikacij.

Nadaljevala se je podpora trgovini prek zelene črte (Uredba (ES) št. 866/2004). Strokovnjaki iz držav članic EU so opravljali redne fitosanitarne inšpekcije proizvodov iz krompirja in agrumov. Analize lokalnega medu so pokazale, da so pogoji iz Odločbe Komisije 2007/330/ES (pretok proizvodov živalskega izvora) izpolnjeni, kar omogoča trgovino z medom v okviru Uredbe o zeleni črti.

4.3. Finančno izvrševanje (pogodbe in izplačila)

4.3.1. Sklepanje pogodb

Obveznosti v letu 2012 (14,6 milijona EUR) so dosegle 85 % napovedanih. Uresničitev cilja so onemogočile zamude pri objavah razpisov.

4.3.2. Plačila

V letu 2012 so plačila znašala 25,2 milijona EUR, kar je 69 % predvidenega zneska. Primanjkljaj je bil skoraj v celoti posledica izpada plačil za dela in pogodbe za dobavo iz programa za leto 2006. 40 % plačila, ki zapade na dan končnega prevzema telekomunikacijskega sistema, vrednega 10 milijonov EUR, je bilo preloženega na čas po letu 2012 zaradi težav pri preizkušanju.

4.4. Spremljanje

Ker Komisija deluje kot naročnik, je raven nadzora s strani služb Komisije visoka, z obiski na „kraju samem“, terenskimi sestanki in poročanjem usmerjevalnih odborov in Enote za upravljanje projektov. Mehanizem za pregled izvajanja poleg tega omogoča podroben pregled stanja, v sodelovanju z upravičenci vseh projektov. Dejavnosti instrumenta TAIEX spremlja več kot 20 skupin za usmerjanje projektov, dvakrat na leto pa potekajo tudi sestanki v okviru mehanizma spremljanja. Logistika instrumenta TAIEX se spremlja prek spletnega sistema za upravljanje.

Majhne zmogljivosti upravičencev do nepovratnih sredstev povzročajo težave pri izvajanju, na primer pri postopkih EU za javna naročila z uporabo nepovratnih sredstev. Zato so se leta 2012 dejavnosti Enote za upravljanje projektov, ki je bila

ustanovljena leta 2008 za podporo projektom za razvoj podeželja, razširile na sektor nepovratnih sredstev za srednja in mala podjetja.

4.5. Revizije in nadzor

Med letoma 2010 in 2012 je bilo skupno 96 upravičencev pod finančnim nadzorom, opravljenih pa je bilo 16 revizij. Problemi so se reševali na podlagi posamične obravnave primerov. Ugotovitve glede pogodb o nepovratnih sredstvih so vključevale opažanja v zvezi z računovodstvom, javnimi naročili, pravili o poreklu, upravljanju proračuna in DDV. To vprašanje bo obravnavano v prihodnjih razpisih za nepovratna sredstva z razširjenim usposabljanjem in nadzorom prejemnikov nepovratnih sredstev. Oddelek za notranjo revizijo Generalnega direktorata za širitev je izvedel revizijo skupnega upravljanja, da bi ocenil sisteme notranjega nadzora GD. Poročilo naj bi bilo pripravljeno leta 2013.

Komisija je uvedla izboljšave pri izvajanju programa po priporočilih Računskega sodišča. Predložila je tudi predloge glede večletnega finančnega okvira za izboljšanje trajnosti s povečanjem predvidljivosti financiranja.

4.6. Ocenjevanje

Leta 2012 so bila izvedena štiri vrednotenja/ocene potreb na sektorski ravni glede: 1) štipendij, ki so bile pri upravičencih dobro sprejete, zato se priporoča razširitev sheme; 2) vode in odpadne vode z jasnim seznamom prednostnih nalog; 3) poklicnega usposabljanja in vseživljenjskega učenja, pri čemer se priporočajo nadaljnji ukrepi za podporo poklicnemu svetovanju in službam za zaposlovanje; 4) trdnih odpadkov, pri čemer je bilo ugotovljeno pomanjkanje recikliranja ali kompostiranja odpadkov kot tudi potreba po zaprtju starih odlagališč in boljšem ravnanju z medicinskimi odpadki. Začelo se je tudi splošno ocenjevanje programov, ki naj bi se zaključilo leta 2013. Pogodbe za ocenjevanje na področju izobraževanja in civilne družbe so bile sklenjene decembra.

4.7. Informiranje, obveščanje in prepoznavnost

Leta 2012 je potekalo 86 dejavnosti v zvezi s prepoznavnostjo, kar je bistveno več kot leta 2011, vključno s številnimi dogodki, povezanimi s projekti, informacijskimi dejavnostmi ali dejavnostmi mreženja, ki jih je organizirala *informacijska točka*. V zgodovinski stavbi Bedestan, ki je bila obnovljena s pomočjo EU, je potekal dogodek ob dnevu Evrope, prav tako pa glasbeni dogodek Odbora za pogrešane osebe na Cipru. Pripravljene so bile umetniške in fotografske razstave, dogodki v okviru projektov in predaje projektov ter informativni sestanki o nepovratnih sredstvih. Izdana je bila brošura o glavnih dosežkih v okviru programa pomoči[7]. Sporočila za javnost o programu pomoči za turško skupnost na Cipru je razširjalo predstavništvo Komisije na Cipru.

4.8. Posvetovanja z vlado Republike Ciper

Organizirana so bila redna srečanja s predstavniki vlade Republike Ciper, zlasti ko so otok obiskali višji uradniki Komisije. Komisija se še naprej zanaša na njihovo

[7] http://ec.europa.eu/cyprus/documents/2012/eu_assistance_to_tcc_brochure.pdf

sodelovanje pri preverjanju lastninskih pravic, redno pa se srečuje tudi s predstavniki stalnega predstavništva v Bruslju.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Program, ki se je začel na terenu dejansko izvajati leta 2009, je leta 2012 prinesel nekatere vidne koristi turški skupnosti na Cipru, zlasti zaradi velikih prispevkov za ravnanje z odpadno vodo in trdnimi odpadki. Potrebna bodo še večja prizadevanja za napredek na drugih okoljskih področjih, zlasti pri varstvu narave, ter še posebej v zvezi z morebitnimi območji Natura 2000. Treba je pokazati, da EU lahko zagotovi učinkovito pomoč in pozitivno sporočilo. Zdaj je naloga turške skupnosti na Cipru, da zagotovi trajnost izvedenih projektov ter pospeši izvajanje pomoči.

Napredek pri uresničitvi glavnega cilja Uredbe, tj. *pospešitve ponovne združitve Cipra s spodbujanjem gospodarskega razvoja,* je težko doseči zaradi trenutnih razmer na severnem delu otoka.

Da bi zaščitili finančne interese EU, Komisija ne bo podpisovala pogodb, ki zahtevajo bančna jamstva, dokler ne bo zagotovljena pravna varnost.

Priprave na bodoče sprejetje in izvajanje pravnega reda Unije so se leta 2012 upočasnile. Turška skupnost na Cipru potrebuje znatno pomoč na številnih področjih, da bo lahko po spravi in ponovni združitvi izpolnjevala zahteve pravnega reda Unije. Pomanjkanje virov, neučinkovite strukture in nejasne odgovornosti so še vedno velike težave, ki jih je treba nujno obravnavati za zagotovitev trajnosti projektov, ki jih financira EU. Turška skupnost na Cipru je Komisiji zagotovila, da sredstva, ki jih financira EU, ne bodo predmet privatizacije.

Nekateri deli programa so se uveljavili kot ključni elementi s posebnim pomenom za krepitev zaupanja ali za približevanje turške skupnosti na Cipru Evropski uniji. Ti vključujejo podporo Odboru za pogrešane osebe na Cipru in Tehničnemu odboru za kulturno dediščino ter programu štipendiranja.

Dokončanje številnih projektov iz programa za leto 2006 je naravni mejnik, prav tako pa je bilo v letu 2012 opravljenega veliko dela na področju ocenjevanja.

Srednje- in dolgoročno načrtovanje je izziv zaradi nepredvidljivosti letno dodeljenih sredstev. Sektorji, pomembni za prihodnjo skladnost s pravnim redom Unije, zahtevajo večletno podporo, da bo posredovanje lahko v celoti uspelo. V svojem poročilu iz leta 2012 je Računsko sodišče povezalo pomanjkanje večletnega načrtovanja programov s težavami v zvezi s trajnostjo programov.